

**Jaarverslag Stichting Meldpunt Misbruik
in kerkelijke relaties**

2018

INHOUD

PAGINA

1. Van het bestuur	2
2. De kerk, een risicovolle gemeenschap?	4
3. Wat heeft het Meldpunt bereikt?	5
4. Het Meldpunt en de media	6
5. De cijfers spreken	7
6. Toekomstplannen	7
7. Financieel overzicht	8

Stichting Meldpunt Misbruik in Kerkelijke Relaties is een initiatief van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, de Nederlands Gereformeerde Kerken, de Hersteld Hervormde Kerk en de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland.

Contactgegevens:

I: www.meldpuntmisbruik.nl

E: info@meldpuntmisbruik.nl

M: Vertrouwenspersoon: 06 81 08 01 17

Communicatie & preventie: 06 20 05 44 52

1. Van het bestuur

Hierbij ontvangt u het verslag van de Stichting Meldpunt Misbruik in Kerkelijke Relaties over het jaar 2018.

Ons beeld van de kerk is een plaats waar het goed leven en groeien is, een schuilplaats die veiligheid en liefde biedt aan alle mensen, jong en oud. In een veilige kerk is geen plaats voor seksueel misbruik. Wij voelen ons geroepen om ervoor te zorgen dat onze kerk een 'veilig huis' wordt, is en blijft. Het Meldpunt wil bijdragen aan een veilige kerk, waarin seksueel misbruik niet meer voorkomt en dat, als het toch plaatsvindt, alles erop gericht is dit op een veilige manier te bespreken en adequaat te handelen. Daarom richt het Meldpunt zich naast het melden en begeleiden met nadruk ook op preventie, op het creëren van de juiste randvoorwaarden.

Bekendheid

De bekendheid van het Meldpunt Misbruik in kerkelijke kringen neemt nog steeds toe. Dit is mede terug te zien in het nog altijd groeiende aantal vertrouwenspersonen en de trainingen die worden gevolgd, overigens ook vanuit andere dan bij het Meldpunt aangesloten kerken. In 2018 zijn voorbereidingen getroffen, samen met de andere Meldpunten, om de nieuwe website www.eenveiligekerkerk.nl te kunnen lanceren in 2019. Op deze site worden kennis en instrumenten gebundeld ten behoeve van de veiligheid in de kerken.

Het effect van het #MeToo debat is toch vooral dat er een algemene bewustwording in gang is gezet. Het maatschappelijke debat laat zien dat we misbruik meer en meer herkennen en veroordelen. Na een piek in het aantal adviesvragen in 2017 zijn de aantallen van 2018 weer te vergelijken met de jaren ervoor. De communicatieadviseur van het Meldpunt is, als expert op het terrein van seksueel misbruik, in 2018 weer een aantal keren benaderd door de media.

Medewerkers Meldpunt

Als bestuur hebben we grote waardering voor onze medewerkers, voor hun grote inzet, zorgvuldigheid, flexibiliteit en professionaliteit. De vertrouwenspersoon van het Meldpunt is mevrouw C. de Ruyter. Zij begeleidt slachtoffers en adviseert kerken en vertrouwenspersonen. Daarnaast verzorgt zij gastlessen bij verschillende opleidingen. Mevrouw I. van Dongen is coördinator en communicatieadviseur. Op haar is vaak een beroep gedaan in verband met de invoering van het Stappenplan 'Een veilige kerk' en in contacten met de media. Daarbij is zij ook in 2018 een zeer kundige gesprekspartner in contacten met andere kerken gebleken. Mevrouw De Ruyter en mevrouw Van Dongen zijn op elkaar ingespeeld en vullen elkaar goed aan. Onze dank gaat uit naar mevrouw G. Kooij. Zij is onze vaste vervanger. Genoemde medewerkers geven een aantal maal per jaar een training aan vertrouwenspersonen.

We hopen dat het Meldpunt nog lang van hun diensten gebruik zal kunnen en mogen maken en we bidden onze God of Hij medewerkers en bestuur kracht, zegen en gezondheid wil geven bij hun werk.

Bestuurssamenstelling

In het bestuur zijn de vijf kerken vertegenwoordigd. Ds. S.W. de Boer is voorzitter. Hij vertegenwoordigt de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. De heer W. Vrijmoeth, penningmeester, vertegenwoordigt de Nederlands Gereformeerde Kerken. Mevrouw S. Rustenburg-van de Poppe was secretaris tot 15 december 2017. Mevrouw A. van Dijk-Toorman heeft haar opgevolgd. Zij zit namens de Christelijke Gereformeerde Kerken in het bestuur. Vanuit de Hersteld Hervormde Kerk is ds. R.W. Mulder afgetreden als bestuurslid en heeft het bestuur de heer P.C. Hoek mogen verwelkomen. Vanuit de voortgezette Gereformeerde Kerken heeft ds. A. van Harten-Tip zitting in het bestuur.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur vergadert driemaal per jaar. Tijdens de bestuursvergaderingen zijn ook beide medewerkers aanwezig, die net als de bestuursleden agendapunten kunnen inbrengen. Komend jaar zal het bestuur bewust de tijd nemen om te bezien waar het Meldpunt staat en welke beleidsvoornemens passen bij een doorontwikkeling van het Meldpunt.

De financiële verantwoording van het jaar 2018 is opgenomen in hoofdstuk 7: Financieel overzicht.

Het bestuur.

2. De kerk, een risicovolle gemeenschap?

De kerk is niet altijd een veilige plaats, dat is in de praktijk helaas gebleken. De vraag dient zich aan of het risico op misbruik in een kerk groter is dan elders. Is een kerkelijke structuur gevoeliger hiervoor? Die vraag is niet eenvoudig te beantwoorden. Wel zijn er situaties in kerken denkbaar die risicovol zijn. In kerken bestaan vaak hiërarchische structuren waarbij de ene persoon (emotionele, fysieke) macht heeft over de andere. Het risico om deze meermachtige positie te misbruiken is aanwezig. Er kunnen risicovolle situaties ontstaan bij (pastorale) zorg aan kwetsbare mensen of mensen in een kwetsbare fase in het leven. In kerkgemeenschappen wordt op zielsniveau met elkaar samen geleefd waardoor zielsverwantschap ontstaat. Daardoor ben je niet altijd goed in staat om objectief en kritisch ongezonde situaties te beoordelen.

Kortom, wat de kracht van de kerk is: de pastorale zorg, omzien naar elkaar, woorden van God, woorden van liefde en vergeving kan tegelijk een verhoogd risico vormen.

Het belang van preventie

Als we de risico's op misbruik in de kerk wegen, dan zullen we passende maatregelen moeten nemen om deze risico's zoveel mogelijk in te perken. Immers seksueel misbruik geeft naast nauwelijks te bevatten schade aan slachtoffers, imagoschade aan de kerk en vooral aan het beeld van God. In 2018 heeft het Meldpunt Misbruik het Stappenplan 'Een veilige kerk' gepresenteerd. Met dit Stappenplan kunnen kerken werken aan het verbeteren en behouden van een veilige omgeving. Het compacte stappenplan bestaat uit zes stappen met bij elke stap instructies, praktische werkvormen en andere relevante documenten. Een belangrijke stap uit dit plan is het aanstellen van een vertrouwenspersoon en het ontwikkelen van een zorgvuldig aanstellingsbeleid.

Wie is verantwoordelijk?

De kerkenraad is verantwoordelijk voor de veiligheid in de gemeente. Vanuit die verantwoordelijkheid moet de raad niet alleen stappen ondernemen als er sprake is van onveilige situaties, zij dient ook besluiten te nemen over de aanpak van preventie. Onderdelen zijn bijvoorbeeld het opstellen van gedragscodes, het laten aanvragen van een Verklaring Omtrent Gedrag en het opvragen van antecedenten. Ook dienen kerken zorgvuldig te zijn in het afgeven van attestaties.

Weerstand

Wie aan (ingrijpende?) veranderingen begint, kan rekenen op weerstand. Juist vanuit de betrokkenheid op elkaar kunnen maatregelen rondom een zorgvuldig aanstellingsbeleid zoals het aanvragen van een Verklaring Omtrent Gedrag leiden tot verzet. Echter, we kunnen in het belang van veiligheid voor kwetsbare groepen mensen geen risico nemen. De kerk toont hiermee naar de eigen gemeente en naar de maatschappij dat zij veiligheid tot haar verantwoordelijkheid neemt.

3. Wat heeft het Meldpunt bereikt?

We zijn dankbaar dat in 2018:

- slachtoffers en / of hun omgeving het Meldpunt hebben ingeschakeld voor steun en advies;
- elf kerkenraden een beroep konden doen op gemeentebegeleiders;
- het aantal vertrouwenspersonen in de kerken is gegroeid van 468 naar 639;
- elf keer de training aan in totaal 115 vertrouwenspersonen is gegeven;
- de jaarlijkse toerustingdag voor vertrouwenspersonen bezocht is door ruim 170 personen en met een 8 is beoordeeld;
- contacten onderhouden zijn met de kerkelijke meldpunten SMPR (Protestante kerken in Nederland e.a.), SGL (voornamelijk van Evangelische Gemeenten), het Meldpunt Grensoverschrijdend gedrag van de Rooms Katholieke Kerken en het Reformatorisch Meldpunt;
- gastles is gegeven aan de TU in Kampen;
- diverse voorlichtingsavonden en workshops zijn gegeven;
- aandacht in de media is geweest voor de ernstige gevolgen van misbruik.

Advies en ondersteuning slachtoffers

Het Meldpunt is in de eerste plaats voor slachtoffers van seksueel misbruik waarbij een kerkelijke functionaris betrokken is. Het Meldpunt begeleidt slachtoffers bij het maken van een keus om het misbruik te melden, een klacht in te dienen of politie / justitie in te schakelen. In toenemende mate wordt het Meldpunt benaderd voor advies rondom situaties van seksueel misbruik in andere relaties. Vaak gaat het dan om situaties van incest of misbruik in een kerkelijke gemeente. De impact van misbruik en de dynamiek die kan ontstaan in de gemeente als het misbruik bekend wordt, is vergelijkbaar met misbruik waarbij een kerkelijke functionaris is betrokken. Ook in dergelijke situaties biedt het Meldpunt advies en ondersteuning.

Advies en ondersteuning kerken

Kerken krijgen meer oog voor de complexiteit van seksueel misbruik. De behoefte aan advies blijft, dat blijkt ook duidelijk uit de cijfers. Zie 'De cijfers spreken' op pagina 7. Regelmatig geeft het Meldpunt ook advies aan kerkenraden op het gebied van nazorg en herstel. Dader en slachtoffer bevinden zich vaak in dezelfde kerkelijke gemeente. Dit stelt de kerkenraad voor bijzondere dilemma's die ingewikkeld kunnen zijn.

Ondersteuning door gemeentebegeleiding

Als seksueel misbruik door een kerkelijk functionaris bekend wordt, komt een gemeente meestal in een bijzonder complexe situatie terecht. Het Meldpunt adviseert vaak al bij een eerste contact met een kerkelijke gemeente om zo spoedig mogelijk een gemeentebegeleider aan te trekken. Wanneer dat ook gebeurt dan is de gemeentebegeleider er snel bij om te helpen de zaken te ordenen en in regie te brengen. De gemeentebegeleider verstrekt informatie en geeft advies hoe te handelen. Hij begeleidt vaak de regiegroep met name in de eerste fase. Zodra de regiegroep goed functioneert, trekt de gemeentebegeleider zich terug en blijft ter consultatie beschikbaar.

Een gemeentebegeleider werkt onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad die om de ondersteuning heeft verzocht.

In 2018 hebben 11 gemeenten ondersteuning ontvangen van één van de bij het Meldpunt aangesloten gemeentebegeleiders. Begeleiding kan zich beperken tot enkele telefonische en/of e-mail contacten. In andere situaties is een langduriger begeleiding nodig, soms langer dan een half jaar.

Vertrouwenspersonen

Het aantal vertrouwenspersonen dat in de kerken actief is, blijft een stijgende lijn vertonen. We hebben 639 personen geregistreerd die in de kerken de functie van vertrouwenspersoon vervullen. Dat is een toename van 171 vertrouwenspersonen vergeleken met 2017. Deze stijging geeft reden tot grote dankbaarheid. Naast eerste aanspreekpunt hebben vertrouwenspersonen een belangrijke rol bij preventieactiviteiten waaronder de implementatie van het Stappenplan 'Een veilige kerk'.

Scholing en toerusting

Het Meldpunt biedt vertrouwenspersonen scholing aan door middel van een training van vier dagdelen. In 2018 hebben wij elfmaal de training gegeven aan 115 vertrouwenspersonen. In deze training rusten wij vertrouwenspersonen toe op het gebied van kennis over seksueel misbruik en de gevolgen hiervan, het opzetten van een netwerk voor intervisie, persoonlijke vaardigheden en de aanpak van preventie-activiteiten.

Elk jaar organiseert het Meldpunt voor vertrouwenspersonen een toerustingsdag. In 2018 was het thema: 'Een kijkje achter de schermen'. Rondom het onderwerp seksueel misbruik zijn veel instanties actief: politie, justitie, Advies- en Meldpunt Veilig Thuis, organisaties voor dadertherapie en de media. Op deze toerustingsdag konden vertrouwenspersonen in workshops kennis maken met deze organisaties en zicht krijgen op hun expertise.

De toerustingsdagen voorzien in een behoefte aan scholing en toerusting van vertrouwenspersonen.

4. Het Meldpunt en de media

Op diverse momenten en via verschillende kanalen neemt het Meldpunt ruimte in de media in.

Mede naar aanleiding van het verschijnen van het boekje 'Wat wij kunnen doen' (Sarina Brons e.a., uitgeverij Boekencentrum) waar het Meldpunt aan mee heeft geschreven is in de Waarheidsvriend een interview gegeven.

Rondom de jaarlijkse toerustingsdag voor vertrouwenspersonen is er media aandacht in het Reformatorisch Dagblad en het Friesch Dagblad.

Het Meldpunt is te gast in het programma Uitgelicht van Family 7. Samen met Frank Bosman spreken we door over de stappen die kerken moeten ondernemen bij seksueel misbruik in de gemeente.

Het belang van openheid

We zijn er van overtuigd dat openheid en transparantie in de media, de kerken en andere maatschappelijke instellingen een wapen is tegen seksueel misbruik. Kwaad moet aan het licht komen en ook als kwaad benoemd worden. Tegelijk vragen we respect voor het kwetsbare verhaal van het individuele slachtoffer.

5. De cijfers spreken

Uit het overzicht blijkt dat in 2018 het aantal adviesvragen is gedaald ten opzicht van 2017.

	Klacht	Melding	Signaal	Advies	Totaal
2014	0	10	0	29	39
2015	0	8	3	42	53
2016	0	10	7	62	79
2017	3	11	6	81	101
2018	1	11	6	61	79

Algemeen

Seksueel misbruik is een 'paraplubegrip' voor verschillende vormen van ongewenst seksueel contact. Het kan daarbij gaan om aanrakingen, seksueel geweld, seksuele intimidatie, aanranding, verkrachting, maar ook om seksueel getinte berichtjes via social media, app of e-mails (sexting). Seksueel misbruik gaat over alle vormen van seksuele grensoverschrijding. Wij registreren, onafhankelijk van de ernst, de aard en de omvang van de seksuele grensoverschrijding in vier categorieën: klacht, melding, signaal en advies.

Verklaring van de categorieën:

Klacht: een klager dient onder begeleiding van het Meldpunt een klacht in bij de klachtencommissie.

Melding: er wordt misbruik gemeld waarbij een kerkelijke functionaris als aangeklaagde is betrokken.

Signaal: er is sprake van een situatie die mogelijk gevaar op kan leveren voor de veiligheid in de gemeente. Er zijn geen feiten die duiden op misbruik.

Advies: Er is sprake van misbruik waarbij geen kerkelijk functionaris als aangeklaagde is betrokken maar dat wel plaats vindt in de kerkelijke context, b.v. incest in een gezin dat lid is van een gemeente, grensoverschrijdend gedrag tussen gemeenteleden. Ook kan het een doorverwijzing betreffen naar hulpverleningsorganisaties of één van de andere kerkelijke meldpunten.

6. Toekomstplannen

'Behandel anderen steeds zoals je zou willen dat ze jullie behandelen. Dat is het hart van de Wet en de Profeten.'

Het gaat in Mattheus 7 vers 12 over onderling gedrag. Anderen behandelen zoals je zelf behandeld wilt worden: dat is het hart van de Wet, de kern van het Evangelie. Ergens anders lezen we in de bijbel dat deze opdracht gelijk is aan de opdracht om God lief te hebben. Wie God, de Heer van de kerk wil volgen kan niet anders dan misbruik afwijzen en maatregelen nemen om misbruik te voorkomen. Er staat veel op het spel als het gaat om de omgang met elkaar.

Je kunt niet zorgvuldig genoeg zijn...

Preventie

Ook in 2019 willen we ons toelagen op het voorkomen van misbruik. Ook dit jaar geven we voorlichtingsavonden, trainingen aan vertrouwenspersonen en organiseren we toerustingdagen. We blijven kerken stimuleren om een zorgvuldig aanstellingsbeleid toe te passen.

www.eenveiligekerk.nl

Samen met drie kerkelijke meldpunten (van de PKN e.a., de RKK en evangelische gemeenten) werken we aan de informatieve website www.eenveiligekerk.nl. Op deze site wordt naast het preventiepakket Stappenplan 'Een veilige kerk' ook informatie verstrekt over de verschillende meldpunten. Deze website is in het eerste kwartaal 2018 gelanceerd en zal blijvend geactualiseerd worden.

7. Financieel overzicht 2018

KOSTEN

Personeelskosten	€ 68.416
Onkosten bestuur	€ 1.388
Allerlei	€ 8.996
Bankkosten	€ 120
Totaal uitgaven	<u>€ 78.920</u>

INKOMSTEN

Bijdrage CGK	€ 10.516
Bijdrage GKv	€ 17.746
Bijdrage NGK	€ 4.601
Bijdrage HHK	€ 5.833
Bijdrage vGKN	€ 380
Totaal bijdrage kerken	€ 39.076
Inkomsten trainingen	€ 41.495
Legaat	€ 12.285
Totaal inkomsten	<u>€ 92.856</u>

Het vermogen op 31 december 2018 bedroeg **€ 32.488**